

Orolova Gulsevar Mengniqul qizi

E-mail: gulsevarorolova77@gmail.com

Salomova Lobar Saloxiddinovna

E-mail: lobarsalomova69@gmail.com

Termiz davlat universiteti talabalari

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada yashil iqtisodiyot konsepsiyasi va uning barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Yashil iqtisodiyot tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhit ifloslanishini kamaytirish hamda iqtisodiy o'sishni ekologik xavfsizlik bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan. Maqolada qayta tiklanuvchi energiya manbalari, ekologik texnologiyalar va resurslarni tejash usullari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda yashil iqtisodiyotning o'rni va istiqbollari yoritiladi.

KALIT SO'ZLAR: Yashil iqtisodiyot, barqaror rivojlanish, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik xavfsizlik, resurslarni tejash, ekologik texnologiyalar, atrof-muhit muhofazasi.

АННОТАЦИЯ: В данной статье рассматривается концепция зелёной экономики и её роль в обеспечении устойчивого развития. Зелёная экономика направлена на рациональное использование природных ресурсов, снижение загрязнения окружающей среды и гармонизацию экономического роста с экологической безопасностью. В статье анализируются возобновляемые источники энергии, экологические технологии и методы рационального использования ресурсов. Также освещается роль зелёной экономики в достижении целей устойчивого развития.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Зелёная экономика, устойчивое развитие, возобновляемая энергия, экологическая безопасность, рациональное использование ресурсов, экологические технологии, охрана окружающей среды.

ABSTRACT: This article examines the concept of the green economy and its role in ensuring sustainable development. The green economy focuses on the efficient use of natural resources, reduction of environmental pollution, and harmonization of economic growth with environmental safety. The article discusses renewable energy sources, environmental technologies, and resource-saving methods. It also highlights the importance and prospects of the green economy in achieving sustainable development goals.

KEYWORDS: Green economy, sustainable development, renewable energy, environmental safety, resource efficiency, ecological technologies, environmental protection.

ASOSIY QISM

Yashil iqtisodiyot — bu iqtisodiy o‘rishni ekologik xavfsizlik, tabiiy resurslarni tejash va atrof-muhitga minimal zarar yetkazish tamoyillari asosida tashkil etilgan rivojlanish modelidir. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi iqtisodiy farovonlikni oshirish bilan birga, ekologik muvozanatni saqlab qolishdan iborat. Bugungi kunda dunyo miqyosida sanoatlashuv, urbanizatsiya va aholi sonining o‘rishi tabiiy resurslarga bo‘lgan bosimni kuchaytirmoqda. Shu sababli an’anaviy “ko‘p ishlab chiqarish – ko‘p iste’mol – ko‘p chiqindi” modelidan voz kechish zarur bo‘lmoqda. Yashil iqtisodiyot esa aynan shu muammoni hal qilishga qaratilgan yangi iqtisodiy yo‘nalish hisoblanadi. Yashil iqtisodiyotning asosiy yo‘nalishlaridan biri qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishdir. Quyosh, shamol, suv va biomassa energiyasi ekologik jihatdan toza bo‘lib, uglerod chiqindilarini sezilarli darajada kamaytiradi. Bu esa global isish jarayonini sekinlashtirishga yordam beradi. Shuningdek, yashil iqtisodiyotda resurslardan samarali foydalanish muhim o‘rin tutadi. Ishlab chiqarish jarayonlarida chiqindilarni kamaytirish, qayta ishlash tizimlarini rivojlantirish va ekologik toza texnologiyalarni joriy etish asosiy vazifalardan biridir.

Barqaror rivojlanish esa hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirish bilan birga, kelajak avlodlarning ham o‘z ehtiyojlarini qondirish imkoniyatini saqlab qolishga qaratilgan konsepsiyadir. Bu konsepsiya iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik uchta ustunga tayanadi. Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanishning amaliy mexanizmi bo‘lib xizmat qiladi. U iqtisodiy o‘rishni ekologik muvozanat bilan uyg‘unlashtirish orqali uzoq muddatli barqarorlikni ta’minlaydi. Shuningdek, yashil iqtisodiyot ishlab chiqarish jarayonlarida resurslardan samarali foydalanishni talab qiladi. Bu chiqindilarni kamaytirish, ularni qayta ishlash hamda “aylanma iqtisodiyot” (circular economy) tamoyillarini joriy etish orqali amalga oshiriladi. Natijada tabiiy resurslar tejaladi va ekologik bosim kamayadi. Barqaror rivojlanish esa iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarni muvozanatli ravishda rivojlantirishga asoslangan konsepsiyadir. Uning asosiy maqsadi hozirgi avlod ehtiyojlarini qondirish bilan birga, kelajak avlodlar uchun ham resurslarni saqlab qolishdir. Shu nuqtai nazardan, yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanishning amaliy mexanizmi sifatida xizmat qiladi. Bugungi kunda ko‘plab mamlakatlar yashil iqtisodiyotga o‘tish bo‘yicha strategiyalar ishlab chiqmoqda. Bu jarayonda ekologik toza texnologiyalarni joriy etish, energiya samaradorligini oshirish va chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, rivojlangan

davlatlarda “yashil texnologiyalar” sanoat va transport sohalarida keng qo'llanilmoqda.

O'zbekiston sharoitida ham yashil iqtisodiyotga o'tish dolzarb masala hisoblanadi. Quyosh va shamol energiyasi salohiyati yuqori bo'lganligi sababli, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish katta istiqbolga ega. Shuningdek, ekologik muammolarni kamaytirish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bo'yicha davlat dasturlari amalga oshirilmoqda.

MUAMMOLAR VA UNING TAHLILI

Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish konsepsiyasi jahon miqyosida keng qo'llab-quvvatlansa-da, uni amaliyotga joriy etishda bir qator muammolar mavjud. Q

Birinchi muammo — yuqori moliyaviy xarajatlar. Qayta tiklanuvchi energiya qurilmalari, ekologik toza texnologiyalar va chiqindilarni qayta ishlash tizimlarini joriy etish katta investitsiyalar talab qiladi. Ko'plab rivojlanayotgan davlatlar uchun bu iqtisodiy yuk bo'lib qolmoqda.

Ikkinchi muammo — texnologik cheklovlar. Ba'zi mamlakatlarda yashil texnologiyalar yetarli darajada rivojlanmagan yoki ularni joriy etish uchun mutaxassislar yetishmaydi. Bu esa yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini sekinlashtiradi.

Uchinchi muammo — ekologik ongning pastligi. Aholi va korxonalarda ekologik madaniyat yetarli darajada shakllanmaganligi sababli resurslardan noo'rin foydalanish davom etmoqda. Bu esa atrof-muhit ifloslanishini kuchaytiradi.

To'rtinchi muammo — iqtisodiy manfaat va ekologik talablar o'rtasidagi ziddiyat. Ko'plab sanoat korxonalari qisqa muddatli foydani ko'zlab, ekologik talablarga rioya qilmaslikka moyil bo'lishadi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, ushbu muammolarni hal qilish uchun davlat siyosati, xalqaro hamkorlik va ekologik ta'limni kuchaytirish zarur. Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonini tezlashtirish uchun soliq imtiyozlari, grantlar va investitsiyalarni jalb qilish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, aholining ekologik ongini oshirish, maktab va oliy ta'lim muassasalarida ekologik ta'limni keng joriy etish barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA

Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish bugungi kunda global miqyosda eng dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu konsepsiya iqtisodiy o'sishni ta'minlash bilan birga, atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga asoslanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy iqtisodiy model ekologik muammolarni kuchaytirayotgan bo'lsa, yashil iqtisodiyot bu muammolarni kamaytirishga xizmat qiladi. Barqaror rivojlanish esa hozirgi avlod ehtiyojlarini

qondirish bilan birga kelajak avlodlar uchun ham resurslarni saqlab qolishni nazarda tutadi. Shu jihatdan yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda muhim amaliy vosita hisoblanadi. Maqola natijalariga ko'ra, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va resurslarni tejash kabi yo'nalishlar ekologik barqarorlikni ta'minlashda asosiy omillar sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, ekologik ongni oshirish va zamonaviy "yashil texnologiyalar"ni joriy etish ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyotga o'tish nafaqat ekologik muammo, balki iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning ham muhim shartidir. Bu yo'nalish kelajak avlodlar uchun xavfsiz va barqaror yashash muhitini yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. United Nations Environment Programme (UNEP). *Green Economy Report*. Nairobi, 2011.
2. World Bank. *Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development*. Washington, 2012.
3. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). *Climate Change Reports*. Geneva, 2021.
4. Sachs, J. D. *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press, 2015.
5. OECD. *Towards Green Growth*. Paris, 2011.
6. Barbier, E. B. *A Global Green New Deal*. Cambridge University Press, 2010.
7. Daly, H. E. *Ecological Economics and Sustainable Development*.
8. Meadows, D. *Limits to Growth*. Club of Rome Report, 1972.
9. O'zbekiston Respublikasi Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish qo'mitasi materiallari.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ekologiya va yashil iqtisodiyot bo'yicha farmon va qarorlari.